

بازار شامل بررسی آخرین تغییرات قیمت کالاهای اساسی و ضروری، گزارش رصد و پایش وضعیت بازار، تعیین تکلیف مدیریت عرضه و تقاضای محصولات به خصوص کالاهای اساسی و سلامت محور، بررسی نحوه اخذ مابه‌التفاوت از کالاهای اساسی، بررسی آخرین قیمت‌های جهانی و تاثیر بر قیمت محصولات داخلی با همکاری سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، سازمان تعزیرات حکومتی و معاونت امور معادن و صنایع اجرا شد.

۸-۱-۱- عملکرد سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

حمایت از تولید و فرآورده‌های داخلی و عرضه خدمات متناسب در جهت افزایش کیفیت آنها، حمایت از مصرف‌کننده در قبال نوسانات قیمت‌های داخلی و خارجی و کنترل آنها، بررسی، محاسبه و کنترل عوامل موثر در قیمت تمام شده کالا و خدمات و تیم‌های مربوط به توزیع تا مرحله مصرف، تمرکز و نظارت بر کلیه اعتبارات پرداختی مربوط به کالاهای مورد حمایت، انتشار مجلات اقتصادی و نرخ‌نامه‌های داخلی و خارجی در مورد کالاهای وارداتی و صادراتی، تعیین حداقل قیمت و تضمین خرید محصولات کشاورزی و دامی مورد حمایت با همکاری سازمان‌های ذی‌ربط از جمله اقدامات سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان در سال ۱۳۹۹ به شمار می‌رود.

براساس آمار حساب‌های ملی، در سال ۱۳۹۹ ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ نسبت به سال قبل از آن معادل ۴/۳ درصد افزایش یافت. در این سال، ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی به قیمت‌های جاری ۵۰۴۵/۲ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل از آن به میزان ۵۶/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد.

در سال مورد بررسی، سهم ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی از تولید ناخالص داخلی معادل ۱۲/۷ درصد بود که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۰/۵ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

۸-۱- اقدامات دولت جهت تنظیم بازار داخلی و تامین کالاهای اساسی

در سال ۱۳۹۹ با همه‌گیری ویروس کرونا و اعمال تحریم‌های اقتصادی، نظام تنظیم بازار کالاهای اساسی و محصولات تولیدی به خصوص زنجیره تولید دچار مشکلاتی بود که موجب شد تا دولت همچون سنوات گذشته با ساماندهی توزیع محصولات داخلی، تامین ذخایر کالاهای اساسی و ضروری مورد نیاز جامعه، نظارت بر قیمت‌ها و استمرار حمایت یارانه‌ای، نسبت به تامین کسری کالاها و تنظیم بازار اقدام نماید. لیکن نظام توزیع از مشکلات متعددی همچون قیمت‌گذاری، ساختارهای دوقطبی و عدم سازمان‌یافتگی واحدهای مدرن و همچنین فشارهای تکنولوژی نظیر فروش اینترنتی رنج می‌برد. در همین ارتباط، با تصویب ستاد تنظیم بازار طرح ویژه تنظیم

۸-۱-۲- واردات و موجودی انبار گوشت قرمز

براساس آمار شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور، موجودی انبار گوشت قرمز در پایان سال ۱۳۹۹ با ۷۷/۱ درصد کاهش در مقایسه با سال قبل از آن به حدود ۷/۰ هزار تن رسید. واردات گوشت قرمز نیز در سال ۱۳۹۹ با ۵۹/۴ درصد کاهش به ۱۴/۰ هزار تن رسید.

۸-۲- سرمایه‌گذاری دولت

در سال ۱۳۹۹، مبلغ ۱۵۵۲/۲ میلیارد ریال در قالب اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی برنامه «تنظیم بازار کالاها و خدمات»، «نظارت بر تنظیم بازار داخلی» و «ساماندهی، بهبود تولید و فرآوری برگ سبز چای» در نظر گرفته شد که مبلغ ۶۰۲/۸ میلیارد ریال پرداخت گردید. در این سال، معادل ۹۸/۱ درصد از کل اعتبارات پرداختی بابت برنامه تنظیم بازار کالاها و خدمات بوده که میزان تحقق اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی در این برنامه، معادل ۳۸/۴ درصد ارقام مصوب بود.

در سال ۱۳۹۹، تعداد بازرسی‌های انجام شده از واحدهای صنفی توسط بازرسان این سازمان ۴/۳ میلیون فقره بود که نسبت به سال قبل از آن به میزان ۵/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این سال تعداد پرونده‌های تشکیل شده برای واحدهای صنفی متخلف ۲۸۱ هزار فقره بود که نسبت به سال ۱۳۹۸ به میزان ۴/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. تعداد تخلفات کشف شده از واحدهای صنفی متخلف نیز با عدم تغییر ۳۴۶ هزار فقره باقی ماند. همچنین، تعداد شکایات مردمی رسیدگی شده توسط این سازمان در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال قبل از آن با ۱۱/۵ درصد کاهش مواجه بود.

جدول ۸-۱- عملکرد سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان در بازرسی و کنترل واحدهای صنفی

درصد تغییر	سال		بازرسی (میلیون فقره)
	۱۳۹۹	▲ ۱۳۹۸	
۵/۹	۴/۳	۴/۱	پرونده‌های متشکله (هزار فقره)
۴/۰	۲۸۱	۲۷۰	تخلفات کشف شده (هزار فقره)
۰/۰	۳۴۶	۳۴۶	رسیدگی به شکایات مردمی (هزار فقره)
-۱۱/۵	۱۵۵	۱۷۶	

ماخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

جدول ۸-۲- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی در فصل بازرگانی داخلی در سال ۱۳۹۹ (میلیارد ریال)

ارقام مصوب	عملکرد	درصد تحقق	سهم عملکرد (درصد)
۱۵۳۸/۶	۵۹۱/۱	۳۸/۴	۹۸/۱
۱۱/۸	۱۰/۰	۸۴/۷	۱/۷
۱/۷	۱/۷	۱۰۰/۰	۰/۳
۱۵۵۲/۲	۶۰۲/۸	۳۸/۸	۱۰۰/۰

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی، خزانه‌داری کل کشور

نسبت به سال ۱۳۹۸ به ۱۲۴/۸ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مورد بررسی، سهم بخش بازرگانی داخلی از مانده خالص تسهیلات اعطایی نظام بانکی به بخش «بازرگانی، خدمات و متفرقه» و کل بخش‌های اقتصادی به ترتیب ۱۹/۳ و ۸/۷ درصد بود.

بررسی عملکرد بانک‌ها و موسسات اعتباری در سال ۱۳۹۹ نشان می‌دهد همانند سال‌های قبل، بیشترین سهم از مانده خالص تسهیلات اعطایی در بخش بازرگانی (۹۳/۹ درصد) متعلق به بخش غیر دولتی بازرگانی داخلی بود.

۸-۳- تسهیلات بانکی

در پایان سال ۱۳۹۹، مانده خالص تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش بازرگانی داخلی با ۴۶/۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۲۰۴۴/۳ هزار میلیارد ریال رسید. در این میان، مانده خالص تسهیلات اعطایی به بخش غیر دولتی بازرگانی داخلی با ۴۵/۴ درصد رشد نسبت به سال قبل از آن به ۱۹۱۹/۴ هزار میلیارد ریال و مانده خالص تسهیلات اعطایی به بخش دولتی بازرگانی داخلی با ۵۸/۶ درصد افزایش

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۹

جدول ۸-۳- مانده خالص تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری به بخش بازرگانی داخلی (۱)

سهام (درصد)	درصد تغییر		سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۷
کل	۱۰۰/۰	۴۶/۱	۴۱/۲	۲۰۴۴/۳	۱۳۹۹/۱
بخش غیردولتی	۹۳/۹	۴۵/۴	۳۷/۱	۱۹۱۹/۴	۱۳۲۰/۴
بخش دولتی	۶/۱	۵۸/۶	۱۷۹/۸	۱۲۴/۸	۷۸/۷

۱- مانده خالص تسهیلات اعطایی، پس از کسر مانده بدهی مشتریان و تسهیلات اعطایی در کلیه سرفصل‌های مربوط به مابه‌التفاوت نرخ ارز، سود سال‌های آینده، سود و کارمزد سال‌های آینده، وجوه دریافتی مضاربه، حساب مشترک مشارکت مدنی (سهم بانک)، سود معوق و سود و کارمزد معوق، به دست آمده است. در ضمن، مانده تسهیلات اعطایی شامل عقود مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم نیز می‌باشد.

۸-۴- معاملات بازرگانی

در کل کشور معادل ۲۹۱/۸ هزار فقره بود که در مقایسه با سال ۱۳۹۸ حدود ۱۲/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. تعداد پرونده‌های اجرایی تشکیل شده در استان تهران نیز ۴۲/۵ هزار فقره بود که نسبت به سال ۱۳۹۸ به میزان ۱۲/۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۹، معادل ۸۳۸/۷ میلیارد ریال سفته و برات در شهر تهران به فروش رسید که در مقایسه با سال قبل از آن حدود ۲۹/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این سال، میزان سفته و برات واخواست شده با ۲۳/۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۲۳۵۱/۷ میلیارد ریال رسید^(۵).

۸-۵- شرکت‌های تعاونی

بررسی آخرین وضعیت شرکت‌های تعاونی فعال^(۶) در کشور نشان‌دهنده آن است که تا پایان سال ۱۳۹۹، از مجموع ۸۶/۳ هزار شرکت تعاونی فعال، تعداد ۷/۶ هزار شرکت با هدف فعالیت در زمینه تامین نیاز «تولیدکنندگان» و «مصرف‌کنندگان» فعال بودند^(۷) که نسبت به پایان سال ۱۳۹۸ حدود ۰/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. مجموع سرمایه ثبت شده شرکت‌های مذکور ۱۷/۶ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به پایان سال ۱۳۹۸ بدون تغییر بوده است. میزان اشتغال‌زایی ثبت شده توسط این شرکت‌ها نیز ۲۷۵ هزار نفر بود که نسبت به سال ۱۳۹۸ بدون تغییر باقی ماند.

مجموع تعداد معاملات ثبت شده در دفترخانه‌های اسناد رسمی کشور در سال ۱۳۹۹ حدود ۲۰/۴ میلیون فقره بود که نسبت به سال قبل از آن حدود ۲۲/۱ درصد افزایش داشت. حدود ۴۸/۳ درصد از معاملات مزبور متعلق به معاملات وکالت^(۱) بود که ۲۷/۱ درصد نسبت به سال ۱۳۹۸ افزایش نشان می‌دهد. تعداد معاملات بیع^(۲) و رهنی^(۳) ثبت شده نیز به ترتیب ۱۴/۶ و ۸/۶ درصد افزایش یافت. از مجموع معاملات مذکور، حدود ۲۴/۰ درصد در استان تهران صورت گرفت که نسبت به سال ۱۳۹۸ به میزان ۱۵/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد.

جدول ۸-۴- وضعیت معاملات ثبت شده در دفاتر

(تعداد: هزار فقره) اسناد رسمی کل کشور

درصد تغییر	سال	
	۱۳۹۹	۱۳۹۸
جمع معاملات	۲۰۳۸۴/۳	۱۶۶۹۸/۲
بیع	۵۵۱۳/۶	۴۸۱۰/۵
وکالت	۹۸۴۰/۸	۷۷۴۵/۲
رهنی	۵۸۳/۷	۵۳۷/۴
سایر (۱)	۴۴۴۶/۲	۳۶۰۵/۰
پرونده‌های اجرایی	۲۹۱/۸	۲۵۹/۳

ماخذ: سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

۱- شامل معاملات صلح، اجاره، تقسیم‌نامه، اقاله، اقرارنامه، تعهدنامه، رضایت‌نامه و سایر می‌باشد.

در سال مورد بررسی، تعداد پرونده‌های اجرایی^(۴) تشکیل

شده در خصوص عدم انجام تعهدات مربوط به معاملات ثبت شده

۱- سرفصل وکالت شامل معاملات فروش املاک، فروش خودرو و سایر می‌باشد.

۲- سرفصل بیع شامل معاملات قطعی و معاملات با حق استرداد می‌باشد.

۳- تعداد اسناد مشارکت مدنی بانکها و اسناد فروش اقساطی تحت عنوان رهنی گزارش شده است.

۴- پرونده‌های است که به علت تخلف از انجام تعهدات به اسناد اسناد رسمی در اداره ثبت تشکیل می‌شود.

۵- ارزش سفته و برات فروش‌رفته براساس نیم در هزار (فی یا پهای سفته) و ارزش سفته و برات واخواست شده برحسب مبلغ اسمی مندرج در هر برگ (میزان تعهد مالی آن) می‌باشد.

۶- در پایان سال ۱۳۹۹، از مجموع ۲۲۱/۸ هزار شرکت تعاونی ثبت شده در کشور، ۸۶/۳ هزار شرکت فعال بوده و بقیه در وضعیت در دست اجرا (۴۱/۵ هزار شرکت) و غیر فعال (۵۰/۳ هزار شرکت) بوده است.

۷- سایر رشته فعالیت‌های شرکت‌های تعاونی عبارتند از: اعتبار، تولیدی توزیعی، خدمات، صنعت، معدن، عمران، فرش دستباف، کشاورزی، مسکن و حمل و نقل.

۸-۶- وضعیت واحدهای صنفی

مطابق آمار مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران، در پایان سال ۱۳۹۹ تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب در سراسر کشور ۲۳۳۸/۷ هزار واحد بود که نسبت به پایان سال ۱۳۹۸ حدود ۶/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. از این تعداد واحد صنفی، ۴۹/۱ درصد صنوف توزیعی، ۳۲/۰ درصد صنوف خدماتی و ۱۸/۹ درصد صنوف تولیدی بودند. در پایان سال مورد بررسی، تعداد واحدهای صنوف توزیعی، خدماتی و تولیدی نسبت به پایان سال قبل از آن به ترتیب ۶/۶، ۶/۷ و ۶/۳ درصد افزایش داشت.

جدول ۸-۵- وضعیت شرکت‌های تعاونی فعال در حوزه بازرگانی داخلی

درصد تغییر	سال		۱۳۹۹	۱۳۹۸	
	۱۳۹۹	۱۳۹۸			
۰/۱	۱/۰	۷۶۱۵	۷۶۱۱		تعداد شرکت
۰/۱	۲/۹	۱۹۳۴	۱۹۳۳		تامین نیاز تولیدکنندگان
۰/۰	۰/۰	۴۷۳	۴۷۳		تامین نیاز صنوف خدماتی
۰/۱	۰/۳	۵۲۰۸	۵۲۰۵		تامین نیاز مصرف‌کنندگان
۰/۰	۰/۵	۱۷۵۶۱	۱۷۵۶۱		سرمایه (میلیارد ریال)
۰/۰	۰/۷	۳۲۴۵	۳۲۴۵		تامین نیاز تولیدکنندگان
۰/۰	۰/۰	۳۷۰۶	۳۷۰۶		تامین نیاز صنوف خدماتی
۰/۰	۰/۶	۱۰۶۱۰	۱۰۶۱۰		تامین نیاز مصرف‌کنندگان
۰/۰	۰/۹	۲۷۵	۲۷۵		اشتغال (هزار نفر)
۰/۱	۶/۰	۳۸	۳۸		تامین نیاز تولیدکنندگان
۰/۰	۰/۰	۶۱	۶۱		تامین نیاز صنوف خدماتی
۰/۰	۰/۱	۱۷۶	۱۷۶		تامین نیاز مصرف‌کنندگان

ماخذ: مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

جدول ۸-۶- تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب در کشور

(هزار واحد)

سهم (درصد)	درصد تغییر		پایان سال				
	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷		
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۶/۶	-۴/۱	۲۳۳۸/۷	۲۱۹۴/۶	۲۲۸۹/۱	کل واحدها
۱۸/۹	۱۸/۹	۶/۳	-۴/۱	۴۴۱/۴	۴۱۵/۴	۴۳۳/۱	صنوف تولیدی
۴۹/۱	۴۹/۱	۶/۶	-۴/۴	۱۱۴۸/۶	۱۰۷۷/۵	۱۱۲۷/۰	صنوف توزیعی
۳۲/۰	۳۲/۰	۶/۷	-۳/۷	۷۴۸/۸	۷۰۱/۸	۷۲۸/۹	صنوف خدماتی

ماخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت، مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران